

היציאה מעבודת לחרות

הסלע בסתר המדרגה, הראיני את מראיך, השמיעני את קולך, כי קולך ערב ומראך נאוה". אומרים חז"ל (שה"ש רבה ב, ל) תני דבי רבי ישמעאל בשעה שיצאו ישראל ממצרים למה היו דומין? ליונה שברחה מפני הנץ ונכנסה לנקיף הסלע, ומצאה שם הנחש מקנן. ונכנסה לפניו ולא היתה יכולה להכנס שעדיין הנחש מקנן, תחזור לאחוריה - אי אפשר כי הנץ עומד בחוף, וליכנס היא גם לא היתה יכולה שעדיין הנחש מקנן. מה עשתה היונה? התחילה צווחת ומטפחת באגפיה כדי שישמע לה בעל השוכך ויבא ויצילה.

כך היו ישראל דומין על הים, לירד לים לא היו יכולין שעדיין לא נקרע להם הים. לחזור לאחוריהם - לא היו יכולין שכבר פרעה הקריב, ובצדדים מדבר עם חיות רעות. מה עשו? וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה', מיד ויושע ה' ביום ההוא.

כלל ישראל היו סגורים ומסוגרים מלפניהם ומאחוריהם ומן הצדדים, אין להם שום דרך מילוט! מה הם עשו? נשאו עיניהם אל הקב"ה. אומר הקב"ה: את הקול הזה אני אוהב לשמוע, את התלות המוחלטת שיש ליהודי בבורא עולם... אין לו שום דבר אחר רק את הקב"ה.

אומר רבי ירוחם: כתוב בחז"ל שעם ישראל תפשו אומנות אבותם אברהם יצחק ויעקב והתפללו. ומה הכוונה "אומנות אבותם"? וכי כדי שיהודי יתפלל הוא צריך להגיע לאומנות אבותיו? אומר ר' ירוחם, כך הרגישו האבות הקדושים בכל תפילה!!! תלות מוחלטת בקב"ה. הרי אין עוד מלבדו, ובאמת אין לי כלום, ובאמת לא יכול להיות שום דבר חוץ מהקב"ה.

ואת ההרגשה הזו הרגישו כלל ישראל בעמדם על הים. תלות מוחלטת בקב"ה. בלי שום כיוון מחשבה או רעיון איך להינצל, כיון שע"פ דרך הטבע הכל סגור ומסוגר. ים, מצרים, וחיות רעות. ואז - - - כאשר יהודי נושא עיניו אל הקב"ה - כל הבריאה כולה משתנה מן הקצה אל הקצה.

הגר"ש וואזנר זצ"ל אמר בשם החזו"א, הקב"ה יודע שטובתו היא שנהיה תלויים בו. רק בד"כ כשטוב לנו, אנו שוכחים... וישמן ישורון ויבעט. אבל בצר לך ומצאוך... אז ושבת עד ה' אלוך ושמעת בקולו. **לכן הקב"ה נותן לנו את הצרה בשביל שיהיו עינינו תלויות לגמרי אל רחמינו ונייחל לחסדו, ואז, כאשר אנחנו תלויים בו - הושגה המטרה וכבר לא צריך את הצרה, אז הוא לוקח את הצרה.**

התפילה היא ביטוי לתלות מוחלטת בקב"ה. וזו גם המטרה של שלשת התפילות כל יום, כי כאשר יהודי מרגיש ויודע שהכל רק בידיו של בורא עולם, והוא תולה עיניו לקב"ה בלבד - אז כל הבריאה כולה משתנה וטוב לו.

המצוה המעשית מחזירה לתוך הלב

מוסיף ר' ירוחם, איך באמת מגיעים לזוה דרגה? אלא בכל תחום בעבודת ה' מגיעים לזה דרך המצוות המעשיות שניתנו לאותו הדבר. ונסביר: פעם אמר לנו מרן רה"י זיע"א, כתוב ברש"י הראשון בתורה, א"ר יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל וכו'.

וכבר שואלים הרמב"ן ועוד ראשונים, הרי יש צורך גדול להתחיל את התורה מבראשית, כי הוא שורש האמונה, ומי שאינו מאמין בזה וחושב שהעולם הוא קדמון, הוא כופר בעיקר ואין לו תורה כלל! אם כן, זה האל"ף ב"ית של יהודי, ומה הביאור בכוונת רבי יצחק? אמר ע"ז הרה"י בשם האברבנאל (מגאוני ספרד) שכל הפילוסופים הגדולים שהיו חזקים באמונה רק בהבנה פילוסופית גבוהה - - - כולם לבסוף נפלו ולא החזיקו מעמד בגזירות, אך היהודים הפשוטים והתמימים עם האמונה הפשוטה והברורה הם פשטו את צוארם להריגה ולקדש שם שמים.

פילוסוף עם רעיונות והבנה שכלית - אומר הרה"י, זה לא שווה כלום בשעת נסיון. מה שקובע את הלב אדם ומחזיק אותו, זו מצוה מעשית שמחזירה את האמונה לתוך הלב.

אם אתה רוצה להכניס ללב את חידוש העולם ובריאתו אז פרשת החדש הזה לכם היא באה כנגד חידוש העולם שרואים ע"י הלבנה. זה יכניס לך ללב, ואז תוכל גם להיכנס ולקבל את ה"בראשית ברא אלוקים".

תכלית יציאת מצרים - לקבל עול מלכות שמים!

סיפר הגר"ש לפישץ (הרב ביהכ"נ'ס 'חניכי הישיבות') שהוא היה מקורב גדול לגאון רבי חיים פינחס שיינברג זצ"ל (והיה גר סמוך עליו) שפעם רבי חיים פינחס סיפר לו על חייו בחו"ל, ועל ישיבת מיר. הוא היה שם עם רעייתו הרבנית ע"ה, ולא היה להם שום מכר או קרוב להיות אצלו בליל הסדר. אז בדרך כלל הוא היה הולך לרב של מיר הגרא"צ קמאי שהיה גאון גדול.

פעם אחת - סיפר הגר"ח"פ - זכיתי להיות בליל הסדר אצל רבי ירוחם! כל הסדר התנהל באופן רגיל. אך כשר' ירוחם הגיע להלל... הללו עבדי ה' - - - פתאום כל הפנים שלו השתנו, והוא זעק התלהב הללו עבדי ה'!!! ואח"כ הוא המשיך הלאה והגיע למה אשיב, ואז חזר המחזה על עצמו במילים "אני עבדך בן אמתך!!! אותך דבר... כולו אש להבה... והוסיף לא הבנתי למה ר' ירוחם התרגש דוקא במילים האלו. אמר לו הרב לפישץ, אני אסביר לרב..."

פעם אחת נכנסתי לר' ראובן מלמד בערב פסח, (אשתו היא קרובת משפחה של הגה"צ ר' ראובן מלמד, שהיה מגדולי תלמידי המשגיח מפוניבז). ומצאתי אותו בוכה בדמעות שליש... חרדתי לשלומי, ושאלתי "על מה בוכים?"... הוא הראה לי את ר' ירוחם בדעת חכמה ומוסר (מאמר מ"ג) שכותב שעיקר התכלית של יציאת מצרים זה לקבל עול מלכות שמים ולהיות עבד לקב"ה. ומי שמסתפק באמונה בלבד ולא מקבל ע"י עבודת - **אין לו חלק באלוקי ישראל!!!**

הוא אמר, אני מפחד... אני רועד...! לאמונה כולנו שייכים באיזה תחום מסויים... אבל כעת אומר לנו ר' ירוחם שיציאת מצרים זו מצווה שניתנה לנו ע"י מן שנקבל עול מלכות שמים. ומי שנשאר באמצע ולא מקבל עול מלכות שמים - אין לו חלק באלוקי ישראל! נורא. ומוכן למה ר' ירוחם התעורר מאד במילים של הללו עבדי ה'.

הגר"ר חיים עזרא ברזל זצ"ל היה רב בדרום אמריקה, שם עוד יש מושג של עבדים. וסיפר, שפעם הוא ראה עבד, והוא הזדעזע מאד, ולקח לו זמן להתאושש... העבד יושב בירכתי הבית כמו בעל ח'י, ולא גורע עין מהאדון שלו שהוא בס"ה בן אדם כמוהו... וכאשר בעה"ב רק ממצמץ בעיניו, (אפי בלי לדבר!) הוא רץ אליו כמו כלב אל אדונו, ומקיים את מה שהאדון מבקש - על אתר! הוא יודע שהוא תלוי בידים של האדון. הוא יכול להרעיב אותו, להלקות אותו, ולהעניש אותו כפי העולה על דעתו. וא"א לברוח משם... לא יכלתי לסבול זאת אמר הגר"ח"ע, אתה בסך הכל בן אדם כמוהו...

ואמר הרב ברזל, שכנראה הקב"ה רצה להראות לי מה זה עבודת של "עבדי הם". תלות מוחלטת! הכל מהבורא עולם ולית לי מדילי כלום, אנא עבדא דקודשא בריך הוא!

עבדי הם - תלות מוחלטת בקב"ה

וממשיך ר' ירוחם ואומר (שם מאמר מ"א) "אנוכי ה' אלוך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים". זו הדברה הראשונה בעשרת הדברות. אומר רש"י, "כדאי היא ההוצאה, שתהיו משועבדים ליי". ומבאר השפתי חכמים, דהוקשה לרש"י, למה לא כתוב אשר בראתי שמים וארץ? ולכן פירש, כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי.

עיקר התכלית של יציאת מצרים היא בשביל עבדי הם. עד השתא עבדי פרעה, מכאן ואילך עבדי ה'. להיות עבדים לקב"ה!

הגרמ"א אומרת בקידושין (כב, ב) ומה ראה אוזן להרצע יותר מכל שאר איברים שבגוף? אמר רבן יוחנן בן זכאי, אזן זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב, ואת מוכר עצמו, אזן זאת ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים והלך וקנה אדון לעצמו - תרצע.

רבי שמעון היה דורש מקרא זה כמין חומר וכו', "אמר הקב"ה דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרת כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו ירצע בפניהם".

תכלית היציאת מצרים היא **עבדי הם!**

הגמ' אומרת בחגיגה שעבדים פטורין מראייה כי כתוב אל פני האדון - ה', אדון אחד ולא מי שיש לו כמה אדונים.

ומהו באמת המושג של כמה אדונים? אז יש על זה מאמר של ר' ירוחם (בדעת חכמה ומוסר פרשת בשלח) עה"פ בשה"ש (ב, יד): "יונתני בחגוי

ר' ירוחם מביא, שהמצוה שמכניסה לנו את האמונה ללב - היא זכירת יציאת מצרים, הפסח הזה לכם, ההגדה... זה מה שמכניס לנו את האמונה לתוך הלב.

ואולי לזה התכוון הרא"ש בארחות חיים (אות כ"ו) "אנוכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" כי מי שאינו מאמין ב"אשר הוצאתיך מארץ מצרים", גם ב"אנוכי ה' אלוהיך אינו מאמין".

בשביל לקבל את האמונה "באנוכי ה' אלוהיך" זה דרך פסח ודרך היציאת מצרים, והתכלית של הכל זה בשביל "עבדי הם". לקבל עבדות. ומי שלא מקבל עבדות - אין לו חלק באלוהי ישראל.

סיפר הגר"א וולך (משגיח בשיבת ברכת אפרים) שפגש יהודי שלמד במיר בשנחאי, כידוע, בשנחאי היה חוס נורא ואיום, כמעט ולא היה שייך ללמוד באולם בית המדרש בחוס הגדול. ואז הבחורים היו יורדים לחדריהם, פושטים את החולצות ומתעטפים במגבות רטובות, וכך למדו...!

אותו יהודי, רצה פעם לראות את היכל ישיבת מיר כשהוא ריק לחלוטין... הוא עלה לבית מדרש, וראה שאין שם אף אחד, חוץ מהמשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שישב שם כרגיל עם הכובע והחליפה ולמד בהתמדה עם הגמרא והסטנדרט כמימים ימימה... הוא לא התאפק, ניגש למשגיח ושאל: איך המשגיח מסוגל ללמוד בכזה חוס?... אמר לו המשגיח, יציאת מצרים! תמה, מה זה נוגע כעת... איך המשגיח מסוגל?...

אמר לו המשגיח, תחשוב רגע. אם היינו כעת עבדים במצרים, והיה יום אחד שהיה מאד חם. והיית אומר לנוגש המצרי חם לי, תביא לי מזיזג אויר, או מגבת קרה... הייתכן?!... היית מקבל כזו מכה עזה שבאמת היה נהיה לך חם... ברוך ה' - אמר המשגיח - ה' הוציא אותי, אני כעת בן חורין, אני יכול לעשות הכל לבד בלי אדונים עלי, אז חם לי, מה קרה?...

זה נקרא עבדות!!! אדם חי ומרגיש את מה שהיה כשהוא היה עבד פרעה, ועל פי זה הוא מתנהג עכשיו כשהוא עבד ה'. זה מושגים של עבדות. בן אדם שהוא עבד - אין תירוצים!!! וזה דברים פשוטים, וזה תכלית הכל.

תכלית העבדות - לטוב לך!

אבל צריך לדעת: בשביל מה הקב"ה צריך שאני אהיה עבד שלו, וכי הוא מחפש עבדים?!... הרי משרתיו כולם עושי רצונו באימה ובראה... אלא, אומרת לנו התורה (בפר' עקב) "ועתה ישראל מה ה' אלוהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלוהיך, ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד וכו' לטוב לך"!! זהו סוף הפסוק.

אותנו לימדו את מה שכותב המסילת ישרים "והנה האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכירתו". והתענוג הכי גדול - אומר המשגיח רבי יחזקאל - זה הדביקות בקב"ה.

וזה העבדות, שאדם מרגיש את המציאות שאין עוד מלבדו ואת התלות המוחלטת. זה מה שהכי גורם לנו לעבדות להרגיש תלות בקב"ה ולהיות דָּבֵק בקדוש ברוך הוא.

כל ה"אנוכי ה' אלוהיך", כל ה"עבדי הם" - - - הקב"ה לא צריך אף אחד... אם תצדק מה תתן לו. הכל זה לטוב לך, כיון שהדביקות בקב"ה היא זו שמביאה אותנו לאותו אושר נצחי של האדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכירתו. רק פה זה מקום העבודה, כמשי"כ המסילת ישרים, ושם זה מקום השכר.

התלות הזו מביאה אותנו לדביקות מוחלטת, וזה ה"להתענג על ה'" הכי גדול שיכול להיות. והנה נשים לב ה'עבדים' מהגדולים שהכרנו בדורות האחרונים, מרן החו"א ובודורינו מרן שר התורה זצ"ל, שדקדוק ההלכה אצלם היה בלי לותר על קוצו של יוד - והם היו האנשים הכי שמחים ומשמחים.

אהבת הקב"ה לעמו ישראל

הקדוש ברוך הוא ברא אותנו ונתן לנו עבדות בשביל מה? בשביל שהוא רוצה להיטיב לנו. ולכן הוא לא מתנהג איתנו כמו אדון הוא מתנהג איתנו כמו אבא אוהב. אם כננים אם כעבדים, אנחנו בניים, כמאמר הכתוב בניים אתם לה' אלוהיכם, אלא כשלא עושים רצונו מתנהג כמו עבדים.

במדרש בפרשת בא כתוב שכשעם ישראל יצא ממצרים הם היו שקועים במי"ט שערי טומאה, והקב"ה לוקח כל אחד ואחד מישראל, ומחבקו ומנשקו!!! לא רק בתור כלל, אלא כל אחד ואחד - - - בן יחיד!!! כל יהודי ישצא ממצרים הקב"ה נותן לו את ההרגשה אני אבא שלך! הוא מחבק ומנשק אותי. נכון, "עבדי הם", אבל זה עבדות מסוג אחר... זה לא עבד שרוצים לשעבד אותו, אלא זה לטוב לך!

ולא זו בלבד, כתוב בזוהר הקדוש, אילו הו ידעין בר נשא רחיותא דרחים קודשא בריך הוא לישראל, היו שואגין ומרדפין אבתריה ככפיריא! (הם היו שואגים ורודפים אחריו כמו אריות!) איפה הזוהר מביא את זה?... כשעם ישראל ירדו למצרים, אמר הקב"ה לפמליא של מעלה בואו ונרד להיות עם הילדים שלי במצרים!... הקב"ה שמה! עמו אנכי בצרה, אני והו הושיעה נא!!! הקב"ה היה אתנו כל הזמן ב"לבנת הספיר", לזכור את שיעבודך של ישראל.

הקב"ה נמצא איתנו בשביל להושיע אותנו, וכל העבדי הם - זה עבדות של אהבה, והבן אדם מרגיש את ההכרת הטוב לבורא עולם, ורוצה להיות עבד ורוצה להכיר טוב. נתאר לעצמינו אחד שהיה בשואה, וכשהנאצי רצה

להורגו בא אחד והצילו ולקחו לביתו ודאג לרפואתו ולהשיאו אשה וחיתן אותו ונתן לו דירה, הוא הרי יתחנן לפניו שיתן לו אפשרות להחזיר לו קצת הכרת הטוב, וק"ו לבורא עולם.

סיפר לי הרב המגיד רבי שלמה לוינשטיין שליט"א, שהוא אמר פעם דרשה בליל יו"ט ראשון של פסח באחת הבתי כנסת בבני ברק, ניגש אליו אח"כ יהודי ואמר לו, כבוד הרב! אני יכול לשאול אותך שאלה שתפגע בך?... הוא לא ידע לאן הוא חותר, אבל הוא אמר לו - בסדר, תשאל...!

הרב יודע מה זה 'צפרדעי' שאל. זו באמת שאלה פוגעת... בליל הסדר לשאול יהודי אם הוא יודע מהי המכה השנייה - זה בהחלט פוגע... אמר לו היהודי, לא... צפרדע של מצרים היא "עתיקת יומין", לא עליה מדובר... אני מדבר על צפרדע 'מודרנית'! מהי "צפרדע מודרנית"? שאל הרב לוינשטיין. הסביר היהודי, כאשר משאית זבל פותחת את הפה של המיכל הגדול בשביל להכניס לשם את כל האשפה ואח"כ המיכל נסגר, ברחוב זה נקרא "צפרדעי". טוב, תודה רבה. למדתי מילה חדשה. אני לא נפגע...!

רגע, כבוד הרב... אם היו לך חמשת אלפים דולר (!) ובטעות הם נפלו לך לתוך הצפרדע, והפח זבל עומד להיסגר... אתה קופץ פנימה להציל את החמשת אלפים דולר, או לא?... אמר לו הרב, זו באמת אבידה קשה, אבל לא הייתי קופץ. טוב... ואם היה נופל לך חמישים אלף דולר?... תראה, אל תעמיד אותי בניסיון, אבל נראה לי שהייתי קופץ, אני צריך לחתן ילדים, אי"א לאבד כזה סכום גדול... גביר אמריקאי, המשקיך אותו יהודי לשאול, יקפוז על חמישים אלף דולר או לא?... אמר לו - לא. אבל על מליון דולר?... כן. ביל גייץ, (הוא היה העשיר הכי גדול) אם נופל לו מליון דולר לצפרדע הוא יקפוז או לא?... לא. (אבל - הוסיף ר' שלמה בחיך - הוא יתן לי חמשים אלף בשביל שאני יקפוז...) ממשיך אותו יהודי ושואל: אותו ביל גייץ, העשיר והגאה, אם יהיה לו בן יחיד קטן שנכנס בטעות לצפרדע ועוד מעט הצפרדע הולכת להיסגר, הוא קופץ או לא?... אומר ר' שלמה, לשנייה הוא לא חושב! הוא קופץ מייד עם הבגדים שלו ועם העניבה שלו ועם כל מה שיש לו...מה השאלה בכלל...!

אומר לו אותו יהודי, כעת תבין: במדרש כתוב שהקב"ה טהור, ומשרתיו טהורים, ומצרים כולה טמאה... צריך להבין, שהרבה הרבה יותר ממה שקשה לבליל גייץ לקפוז לצפרדע קשה לקב"ה ליכנס למצרים. אבל אין ברירה... עוד מעט הצפרדע נסגרת, הם עומדים לרדת לשער ה-ני.

אז אני הוא ולא שליח, אני הוא ולא מלאך, אני ה' ולא אחר! כמה הוא אוהב אותנו, זה הבן יחיד שלו!!! הוא לא יכול! כולו טהור, והוא קופץ לצפרדע שכולה טמאה כי הוא חייב להציל את הבן יחיד שלו.

היציאת מצרים - זו עבדות כזו מתוקה ונעימה... לעבוד אבא אוהב, שכל התכלית בזה היא לטוב לך... זהו עולם אחר בכלל.

הפנימיות של ישראל - טהורה!

סיפרו (בזמן הקורונה) שהיתה פעם מגיפה בצפת, והגדולי הדור של אותה תקופה פסקו שאף אחד לא ייכנס לבית מרחץ, כיון שזו סכנת נפשות. היו שני יהודים שסברו, זה לא שייך... הם הלכו בערב שבת לטבול, ולי"ע - נפטרו.

אמר על זה ה"בת עין", שהם חיללו את האהבה של הקב"ה השוכן אתם בתוך טומאותם. כשיכולים - צריכים לטבול. אך כשאסור לטבול, אז הקב"ה שוכן איתם בתוך הטומאה. ואם מישהו חושב שבמצב כזה הקב"ה לא נמצא אתו - הוא הפסיד אתו - הוא הפסיד כ"כ הרבה בהרגשה המתוקה של אהבת הקב"ה לעמו.

האהבה של הקב"ה זה דבר שבכלל לא ניתן לתאר! אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. **הקב"ה בחר בנו! הוא אוהב אותנו אהבה רבה ואהבת עולם!**

כתוב שמלאכי השרת אמרו לקב"ה, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה, מה נשתנו אלו מאלו? אמר להם הקב"ה, הללו עתידין לקבל תורה, אך הגויים - לא עומדים לקבל תורה.

איך לומדים בפשטות?... שבאמת היום - אין הבדל ביניהם. אך כיון שעם ישראל עתידיים לקבל תורה אז הם ניצלים על חשבון העתיד. (ואז מתחילים לדון בכל מיני שאלות, הרי הקב"ה דן באשר הוא שם וכדו').

אבל לא זה הפשט. לא זה הפשט. זה **באמת** לא הפשט!!! בחז"ל כתוב במדרש שה"ש עה"פ "אני חבצלת השרון שושנת העמקים", אומרת כנסת ישראל, אני שושנת העמקים, ומה שאני לא נראית כך, כי הייתי חבויה בצלן של מצרים, ולשעה קלה כנסתי הקב"ה לרעמסס והרטבתי מעשים טובים כשושנה ואמרת לפני את השירה. זה לא הצבע האמיתי שלי. אני לא חבצלת, אני שושנת העמקים! אני יפהיפה!!! רק הייתי חבויה בצול המצרים.

אומר הקדוש ברוך הוא: תראו את הפנימיות של עם ישראל...! הם בני! הם עבדי! גוי לא מוכן לוותר מעצמו כלום, הוא לא מוכן לנעשה ונשמע. אבל כלל ישראל צעקו נעשה ונשמע! היום זה חבצלת השרון, חבויה הייתי בצול ונשמע! היום זה חבצלת השרון, חבויה הייתי בצול המצרים, הם היו יחד עם המצרים ולמדו מהם, אבל זה לא הם, זה לא הם!!!

דרך אגב, לפני הרבה שנים הרה"ג ר' ברוך שפירא נסע יחד עם מרן רה"י זיע"א לליקוד, והוא דיבר שם ואמר, אני רוצה לצעוק לכם את הצעקה של כל הילדים והנערים השבועיים שמסתובבים ברחוב - - - "אל

ואיך זוכים למתיקות?

חז"ל אומרים "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי". משל לחבית של דבש, נכנס מים יצא דבש, כך נכנס דבר בטל מן התורה - יצא תורה. שאל ראש ישיבה חשוב, שתי שאלות: א. למה דוקא חבית של דבש, הרי כל דבר שממלא חבית אם תכניס משהו אחר - יוצא מה שהיה בפנים. ב. דבר שני, רואים גם לא ככה... המציאות מוכיחה שיש אנשים שיודעים ללמוד וגם יודעים דברים בטלים...

ואז זעק אותו ראש ישיבה: מדובר פה על דבש של תורה! על מתיקות של תורה! אם נכנס דבר בטל - יצא דבש. וכשיוצא דבש ונכנס מים, אז זה לא רק שיצא דבש, אלא גם הדבש שנשאר הוא כבר לא באותה רמה של מתיקות... זה לא דבש טהור, זה דבש עם מים... וכל כמה שנכנס יותר מים ויוצא יותר דבש, זה כבר לא יהיה דבש עם מים, אלא מים עם דבש... וכמעט שזה לא מתוק.

מתיקות של תורה היא רק כשאין דבר אחר בראש.

אצל רבי חיים קניבסקי ראו את השיא את המתיקות כי לא עניין אותו שום דבר חוץ מתורה. שום דבר לא עניין אותו!

כבר הבאנו שסיפר הג"ר שאול קלופט (נכד אחותו הרבנית ברזם תח"י) שהוא ראה פעם בעיתון משהו בשם ר' חיים, אז הוא שאל אותו אם זה נכון, ר' חיים הסתכל בו בתימהון, ומתי יש לעיתון דין נאמנות?... ופעם אחרת - הוא שאל אותו על איזו סגולה שאומרים בשמו, מה המקור שלה. א"ל רבי חיים - לא יודע. אבל אומרים זאת בשם הרב! שאל. מנין לך? כתוב במודעות ברחוב. ר' חיים התפלא, יש לך זמן לקרא מודעות?...!

סיפר חתנו שליט"א, שפעם דברו איתו על רחוב מסויים, שהגר"ח היה עובר בו מידי יום. ורבי חיים לא הבין על איזה רחוב מדובר. אמרו לו, אבא, אתה עובר שם כ"כ הרבה, אף פעם לא ראית איך קוראים לרחוב הזה?...! אמר רבי חיים, באותו זמן אני מעדיף ללמוד עוד משנה בע"פ...! המתיקות התורה שלו היתה כה חזקה - עד שהוא ההביל את כל ענייני עולם הזה, וממילא יש "שמאלו תחת לראשי וימינו תחתבנקני".

לא עניין אותו שום דבר חוץ מתורה. הוא אמר פעם למישהו, הרבה תפילות התפללתי, והרבה דמועות שפכתי שלא יכנס לי לראש שום דבר חוץ מתורה. וכאשר יש אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש - -- יש לחזות בנועם ה'. זו מציאות!!!

למה ב"והערב נא" - מבקשים שנהיה "לומדי תורתך לשמה"? ר' חיים כותב בסידור - זו המציאות. מי שלומד לשמה - אז התורה מתוקה לו.

זה אדם שחי בהיכלי מלכים, בגן עדן עלי אדמות, אדם שמרגיש את האור החיים הקדוש. ראו עליו שלא עניין אותו כלום והוא לא נהנה משום דבר בעולם הזה.

וכאשר לא מבזבזים זמן על "הבל הבליים" ממילא מנצנץ השיר השירים באור יקרות, ושניהם יחד בונים את היציאת מצרים.

תורה ומוסר

הגאון ר' משה שמואל שפירא (ר"י באר יעקב) מביא בספרו זהב משב"א שאלה ששאל אותו אחד הבחורים, ואותו דבר מספר הגר"ש ליפשיץ שהיה עם הגר"ח קניבסקי, ושניהם ביארו באותו סגנון:

הם שאלו, לכאורה יש ראייה שמוסר יותר חשוב מלמוד דף גמרא, כי היצר הרע יותר משקיע במוסר... הרי גמרא בסך הכל כולם לומדים, אבל בסדר מוסר - יש את כל התירוצים שבעולם... קשה ללמוד מוסר, סימן שזה יותר חשוב והיצה"ר יותר משקיע בזה...

וביאר שניהם, גם הגרמ"ש שפירא וגם הגר"ח קניבסקי בסגנון אחד: הם מביאים את הגמ' בסוכה (נב, א) "אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך" אל תקרי ישלם לך אלא ישלימו לך. ומבואר ברש"י, אם רעב שונאך - זה יצרך הרע ותאב לעבירה, האכילהו לחם - הטריחהו במלחמתה של תורה, דכתיב לכו לחמו בלחמי.

השקהו מים - תורה, דכתיב בה "הוי כל צמא לכו למים". וה' ישלימו לך - שיהיה שלם יצרך עמך ואוהבך! ואל ישיאך לחטוא וליאבד מן העולם.

זה דבר מאד מעניין... אותו היצר הרע! מצד אחד - גחלים אתה חותה על ראשו, ומצד שני - הוא אוהב אותך! שמעתם כזה דבר?!...

אך הקב"ה יכול הכל. כמו שבמצרים אחרי כל מה שיוסף הציל את מצרים וכל העולם, פתאום התהפך הגלגל, ואיך? אומר הכתוב בתהילים, "הפך לבס לשנוא עמו להתנכל בעבדיו". ואחר שהמצרים קיבלו מכה אחרי מכה, לבסוף התחננו לבני ישראל שישאלו מהם כלי כסף וזהב ושמות. וע"ז אומר הפסוק וה' נתן את חן העם.

היצר הרע - חותים לו גחלים על הראש והוא נהיה אוהב שלך, הוא מפסיק להיות שונא.

ועל זה הם מביאים את הגר"א באדרת אליהו (פ. שופטים) שאומר על הגמ' (בב"ק יב, ב) א"ר אבדימי דמן חיפה, קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות לאחר שאוכל ושותה - אין לו אלא לב אחד. אומר הגר"א, לפני הלימוד יש שני לבבות, גם יצר טוב וגם יצר הרע, אחרי הלימוד - נהיה לב אחד. אין יצר הרע, רק יצר טוב. גם היצה"ר כבר

תראוני שאני שחרחרת שזפתני השמש!!! זה לא הצבע האמיתי שלי. אני לבן, אני טהור, אני זך!!! רק שזפתני השמש... יש ברחוב הרבה דברים שמקלקלים, והרבה משחיתים.

חבוייה הייתי בצול מצרים, אבל זה לא אני! הפנים שלי נשאר טהור! את הפנים - אף אחד לא יכול להרוס, הפנים של הילד היהודי, והפנים של עם ישראל.

זה מה שאומר הקב"ה למלאכים, הללו עתידין לקבל תורה, כעת, כעת! זה הפנימיות הטהורה שלהם. לכן אני מציל אותם.

ובעומק ההטבה...

יש וורט נפלא של הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שהוא אמר פעם לילד יתום שאביו נפטר בצעירותו.

כתוב ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך. כתוב בהפיכת סדום "וה' המטיר על סדום ועל עמורה" וכו' אומר רש"י, כל מקום שנאמר "וה' - הוא ובית דינו. הוא נמלך בבית דין שלו. אמר רבי שלמה זלמן: **השם נתן**. כאשר ה' נותן הוא לא נמלך בבית דין שלו. הם יכולים לקטרג, הללו והללו עובדי עבודה זרה, לא מגיע להם... וזו טענה טובה. אך הקב"ה נותן בעצמו בלי חשבונות.

אבל **וה' לקח**. כאשר הקב"ה לקח, אז הוא התייעץ לפני זה עם בית דינו, אולי יש עוד איזה מליצי יושר ומלמדי זכות שהוא לא יצטרך לקחת. ורק כאשר הכל נגמר, וכולם מסכימים שזה מה שצריך לעשות וזהו הטוב היחיד - - אז ה' ה' לוקח.

אוי כמה שהקב"ה אוהב את עם ישראל... אוי איזו עבדות מתוקה, איזו עבדות נעימה. אנחנו קרויים בנים וקרויים עבדים. אם כבנים אם כעבדים, אנחנו בנים! רק כשאין ברירה זה הנהגה של עבדים. אבל המציאות היא שאנחנו בנים!

המתיקות של התורה

מרן שר התורה רבי חיים קניבסקי זצ"ל מביא בסידור, ששאלו אותו, איך אנחנו מבקשים "והערב נא"? הרי אם נרגיש את מתיקות התורה - כבר לא תהיה בחירה. וכמו שכי האור החיים (כי תבוא) "אם היו בני אדם מרגישים את מתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם! אם כן מה אנחנו מבקשים, שלא תהיה בחירה?!... ענה לו הגר"ח, סוף סוף יש עוד דברים מתוקים בעולם הזה שמושכים את הבן אדם.

אך הוא המשיך לשאול, ב"והערב נא" מבקשים על השיא! והשיא של המתיקות זה לא אוכל ושתיה, אלא רק דף גמרא! אמר לו רבי חיים, נכון, אבל לא מספיק בשביל להרגיש את זה רק הבקשה של והערב נא וזהו, זה בא עם הרבה עמל התורה!

בשביל להרגיש את השיא של המתיקות צריך עבודה עצמית גדולה, שיהיה ניתוק מוחלט מכל העולם הזה. ואת זה אני מבקש, שאני אזכה להגיע לזה. רק ע"י עמל ויגיעה זוכים בסוף להגיע ל"והערב נא".

יש לנו שני חגים זכר ליציאת מצרים, חג פסח שבו נעשה הנס שיצאו ממצרים, וגם חג סוכות "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים".

בסוכות קוראים את מגילת קהלת, ובפסח - את מגילת שיר השירים. כי בשביל לזכות להגיע לקרבת אלוקים, יש לנו שני דרכים. א. למאוס בעולם הזה, ב. להרגיש מתיקות של נועם ה'.

בסוכות - זה קהלת. אחרי ראש השנה ויום הכיפורים, אחרי המלכת הקב"ה ומחילת העונות, להרגיש איך שכל העולם הזה הוא אפס! הבל הבליים אמר קהלת. שיר השירים - נותן לך את התחליף, את המתיקות של "קרבת אלוקים", ואני קירבת אלוקים לי טוב.

והאמת היא שאחד משלים את השני, וסדנא דארעא חד הוא... לא אומרים לך סתם למאוס בעולם הזה כי הכל הבל... אלא בא, למה ללכת לדברים מאוסים כאשר אתה יכול להיות קרוא לשלחן המלך ולאכול משלחנו של גבוה?... למה להתעסק עם הבל הבליים בזמן שאתה יכול ליהנות עם "שמאלו תחת לראשי וימינו תחתבנקני".

להרגיש חיבוק של הקב"ה... כל שיר השירים זו מסכת אהבה שנקמת בין עם ישראל להקדוש ברוך הוא.

בלעכוויטש היו אומרים, מוסר ה' בני אל תמאס, המוסר של השם הכי גדול הוא: בני! אתה הבן שלי, אל תמאס! לא מתאים לך להתגלגל בדברים מאוסים.

ונספר: הגיע יהודי אל מרן שר התורה ואמר לו, אני לא מרגיש מתיקות של תורה. לא מרגיש... קשה לי. אמר לו רבי חיים, כשילד לא אוהב איזה מאכל מסויים, ואמא שלו אומרת לו תטעם, ותראה שזה טעים, הוא אוכל. והוא מבין שגם אם בהתחלה זה לא כ"כ טעים, אבל בסוף זה יהיה טעים כי אמא יודעת, ואמא לא תשקר.

אם דוד המלך אמר "ומתוקים מדבש ונופת צופים" - הוא לא שיקר לך! ופה, ראו איך העיניים של רבי חיים מבריקות כשהוא המשיך: אני אומר לך, התורה מתוקה!!! אתה מפסיד...! אל תהיה פתי! אמנם קשה קצת בהתחלה, כל ההתחלות קשות, אבל כשתגיע למתיקות, לא תוכל לעזוב את התורה! והוא אמר שזה השפיע עליו יותר מהכל.

דוחף אותך ללמוד. הוא נהפך להיות יצר טוב...

הסגולה הזו - לא כתובה על מוסר... זו סגולה שכתובה רק על תורה. וממילא מובן למה בתורה יש פחות יצה"ר ממוסר, כי בלימוד התורה אתה עושה מצב שאין יצר הרע!

וכל כמה שכן אדם לומד תורה יותר ויותר, אתה חותה יותר גחלים על ראשו על ראשו והוא יותר הופך להיות אוהב שלך, כי זו הצורה להפוך את האוהב לשונא, לחתות גחלים על ראשו על ידי לימוד התורה. זה דבר מאוד מעניין ומפליא.

הסיפורים על הגר"ח קניבסקי לא נגמרים, על ידיעת התורה המופלאה ועל המתקנות שהיתה לו.

יש רש"י בסנהדרין (צט, ב) על הגמ' נפש עמל עמלה לו, כאשר אדם עמל בתורה לשמה - אז התורה מבקשת מאת קונה למסור לו טעמי תורה וסדריה. התורה מבקשת!!!

העולם מספר, שפעם נכנס הרב מפוניבז' לאסיפת רבנים בישיבה על רישום בחורים לישיבה, והוא אמר בהתלהבות - הלכתי ברחוב וראיתי את התורה, והתורה ביקשה ממני לקבל בחור מסויים, אפשר לסרב לתורה?!... אז הבחור הזה כבר בפנים! חתם בהתרגשות. לא הבינו על מה המדובר... והסביר, שהוא פגש את רבי חיים קניבסקי... התורה בקשה ממנו...!

אבל פה, אדם שעמל בתורה אז התורה ממש מבקשת מהקב"ה בשבילו! אפשר להגיד לתורה לא?!... היא מבקשת מהי לגלות לו טעמי תורה וסדריה...! אז מה הפלא שנהיה ענק בשיעור קומה של רבי חיים קניבסקי זיע"א... וא"כ ביותר עוצמה נבין את מה שאמר מרן שה"ת שהוא קודם חבל לך להפסיד, כזו מתיקות מחכה, רק תעבור את כל ההתחלות קשות, ותגלה עולם של אור ומתיקות שלא הכרת. ולכך זוכים ע"י שכן אדם אוהב את התורה ולא מבזבז זמן.

אחד הספרים היפים ביותר של מרן הגר"ח - הוא "טעמא דקרא", חידושים וביאורים על פרשיות התורה. ממה זה התחבר...? ממה שרבי חיים חשב בין גברא לגברא היו מתחדשים לו חידושים, הוא אמר אותם בשלחן שבת, ובמוצ"ש הוא כתב אותם, וכך במשך כמה שנים התחבר הטעמא דקרא. (פעם שאלו אותו למה במגילת אסתר זה הכי ארוך, וחייך, בלדרמן דופקים הרבה זמן בהמן...)

כאשר לא מבזבזים זמן לריק, וכל ענייני העולם הם הבל הבלים - אז מתחבר שיר השירים, ובפסח - זה השפיץ של שיר השירים.

ויש שלומדים הפוך, החדש הזה לכם ראש חדשים, אם תלמד תורה - ותקבל טעם בתורה, ממילא תבין שכל השאר זה הבל הבלים. מי שיש לו טעם בתורה - אין לו טעם בקוגל.

דהיינו, מביא הגר"ח בסידור שאומרים "והערב את דברי תורתך בפנינו", מהו בפנינו? מביא הגר"ח שהחזון איש אמר לו שמי שיש לו טעם בתורה, אין לו טעם באוכל. כי הפה שלנו כבר נהנה מהלימוד. אתה מתחיל עם שיר השירים, ומקבל כזה טעם מתוק עד שאתה גומר עם הבל הבלים...! הרבה יותר קל לך, אתה לא מרגיש את החיסרון בשאר הדברים.

לחיות אמונה ובטחון

וכעת נדע: היציאת מצרים מלמדת אותנו לחיות אמונה, לחיות בטחון, לחיות עם בורא עולם. ויש ע"ז הרבה סיפורים.

סיפר ראש ישיבה חשוב, שהוא שאל פעם את מרן רה"י זיע"א אם לעשות ביטוח חיים. אמר לו הרה"י - תלוי בבטיחון שלך. אמר לו הלה, באמת אין לי... אמר לו הרה"י, אם כן אין לך חיים, את מה בדיוק אתה רוצה לבטח...!

היה סיפור מעניין מאד עם הראש ישיבה, שהוא היה חולה ושכב בבית חולים. זה היה נראה כבר לקראת הסוף... הרה"י כבר אמר וידוי. עמד שם פרופי וינברגר, והתכוננו לסוף. פתאם הרה"י מתעורר ואומר, אני מרגיש טוב. אני בריא! אמר לו וינברגר, איך זה יכול להיות?!... אמר לו הרה"י, מחלה באה מעבירות, עשיתי תשובה, וכעת אני בריא! אמר לו הפרופסור, אבל אני צריך לכתוב בטפסים הרפואיים. אי אפשר לכתוב כזה דבר... תמה הרה"י: למה הרופאים לא יכולים לכתוב את האמת?... מה יש, תכתבו את האמת!!! עבירות באות על חטאים, עושים תשובה ונהיים בריאים!

היציאת מצרים נותנת לנו את המתקנות של בטחון, את המתקנות של האהבה! אתה חי עם בורא עולם, הכל בידיים שלך! הרחב פיך... ואמלאהו!

נותנים לך, רוצים לתת לך את הטוב ואת המתקנות לכל השנה! הרחב פיך ואמלאהו.

בא, בא נתחיל לחיות אמונה!!! נצא מהשקר, נתחיל קצת לחיות אמת. אין עוד מלבדו רק עולם!

והנה ידוע, שהתכלית של יציאת מצרים היא כתובה בפסוק: "בהוציאת את העם הזה ממצרים תעבדו את האלוקים על ההר הזה!" לחית אמונה, וללמוד תורה.

וזה מה שאנו אומרים בתפילה, בעבור אבותינו שבטחו בך - ותלמדם חוקי חיים. בזכות האמונה - זוכים לתורה.

ולכן כתוב ברמב"ן שמפסח ועד עצרת זה כמו חול המועד אחד ארוך. כאשר שאלו את רבי חיים קניבסקי כשנסעו להתפלל במירון ובקברות צדיקים - מה להתפלל על הרב? הוא אמר שלא יפריעו לי ללמוד... מה עוד, מה עוד?...

הרי רבי חיים היה בעל יסורים נורא! העולם לא כ"כ יודע, אך הוא היה בעל יסורים. הייתי אצל רבי חיים ממש בזמן האחרון עם קופת העיר ושמעתי איך שהוא צועק מכאב, אמרו לנו שרבי חיים לא יכול לדרוך על כף הרגל, וכשהוא קם מהמיטה - יש לו יסורים נוראיים והוא היה צועק! אך מיד לאחמ"כ, כשהוא עלה על הכסא גלגלים - לא ראו עליו כלום...! הוא חייך לכולם באהבה וחובה. על אף היסורים שפקדו אותו, הוא לא ביקש שיתפללו עליו על בריאות או רפואה, רק על תורה! או שביקש שלא יפריעו לי ללמוד, או שביקש לדעת את כל התורה כולה...!

פעם שאל אותו אחד מגדולי ירושלים (המפורסמים) על הסיפור של רבי פרידא שחזר עם התלמיד ארבע מאות פעמים, ופעם אחת למד איתו שוב עוד ארבע מאות. ושאל אותו גדול, למה כולם מתפעלים רק מרבי פרידא ולא משבחים גם את התלמיד?... איפה יש כאלו תלמידים שמוכנים לשמוע ארבע מאות פעמים...!?

אמר לו רבי חיים: וכי יש לו ברירה?...! מה הוא יעשה שלא ילמד ולא יבין?...! אין לו ברירה, הוא חייב ללמוד בשביל להבין. כמו שאדם חייב לעבוד בשביל שתהיה לו פרנסה, אז נשבח את כל מי שעובד לפרנסתו...! אין לו ברירה. אבל רבי פרידא, יכל לחפש לו תלמידים יותר מוצלחים שאפשר להתקדם איתם יותר, ואם בכל זאת הוא השקיע באותו תלמיד - סימן שהוא מלמד נאמן, ומגיע לו מה שהגיע לו.

בואו ונסיר את מסך השקר. לדעת שיש רק אמונה, בורא עולם, ותורה. חוץ מזה אין כלום. "וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא האלוקים, אין עוד מלבדו"!!! (נמסר בערב שביעי של פסח בביהכ"ס חניכי הישיבות רוממה - ירושלים).

לע"נ

הרה"ג רבי יעקב ב"ר שכנא קולדצקי זצ"ל
נלקח במגיפה הנוראה ד' אייר תש"פ
תנצב"ה

לע"נ

הר"ר יעקב ליב בן
הגה"צ רבי חיים טודרס הרשלו זצ"ל
תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ע"מ שנוכל להמשיך בהפצת תורתו של מורינו המשגיח שליט"א, אנו זקוקים לעזרת הציבור

לתרומות והנצחות: 054-843-6282

לקבלת הגליון במייל: 4166058@gmail.com